

/ Yu. Afanasyev // Sovetskaya istoriografiya. – M., 1996. – S. 5–37.

2. Berezivska L.D. Reformi shkilnoy osviti Ukrainy u XX stolitti: dokumenti, materiali i komentari: navch. posib. dlya stud. vishch. navch. zakl.: khrestomatiya / L.D. Berezivska; In-t pedagogiki NAPN Ukrainy. – Lugansk: Vid-vo DZ “LNU imeni Tarasa Shevchenka”, 2011. – 384 s.

3. Vsesoyuzniy shkilnyy perepis 15–II 1927 roku. Shkilni ustanovi sotsialnogo vikhovannya na Ukraini. – Tom pershiy. – Kh.: Derzhvidav “Gospodarstvo Ukrainy”, 1930. – 305 s.

4. Vseukraynska Akademiya nauk. Zapiski istorichno-filologichnogo viddilu (za redaktsijeyu golovi viddilu A.Krimskogo). – K., 1924. – Kn. IV. – 353 s.

5. Grinko G. Ocherednyye zadachi sovetского stroitelstva v oblasti prosvyashcheniya / G.Grinko. – Kharkiv: DVU, 1920. – 28 s.

6. Diyalnist istorichnoy sektsiy Vseukraynskovy Akademiy nauk ta zv'yazanih z neyu istorichnikh ustanov Akademiy, v 1927 r. u Kijevi. – 1928. – 41 s.

7. Desyatyy syezd RKP(b): stenograficheskiy otchet. – M., 1961. – 915 s.

8. Drugiy Vseukraynskiy z'vzd robitnikiv osviti (25 chervnya – 2 lipnya 1925 r.): Tezi dopovidey ta rezolyutsiya. – Kh., 1925. – 121 s.

9. Zbirnik postanov, instruksiy ta materialiv v spravi ukrainizatsiy. – Artemivsk, 1928. – 95 s.

10. Zvit pro diyalnist Odeskogo naukovogo pri VUAN tovaristva. – Odesa, 1927. – 30 s.

11. Zvit pro diyalnist Kharkivskogo naukovogo tovaristva za 1924–1926 roki. – Kharkiv, 1927. – 35 s.

12. Istoriografiya rozvitku istoriko-pedagogichnoy nauki v Ukraini / N.M. Gupan. – K.: Natsionalniy pedagogichniy universitet imeni M.P. Dragomanova, 2000. – 222 s.

13. Kaganovich L. Natsionalna politika bilshovikiv Ukraini (Dopovid vigoloshena na X z'vzdi komunistichnov partiy (bilshovikiv) Ukraini. Vigoloshena 1927 r. / L.Kaganovich. – Nyu-York, 1928. – 50 s.

14. Kalakura Ya.S. Istorichni zasadi ukrayno-znavstva / Ya.S. Kalakura. – K., 2007. – 381 s.

15. Kotsur V.P. Istorichni doslidzhennya: uпередzhenni ta ob'ektivni otsinki (sotsialni zmini i politichni protsesi v Ukraini 1920–kh–30–kh rr.) / V.P. Kotsur. – K.: Nauk. dumka, 1998. – 506 s.

16. Kulturne budivnistvo Ukraynskovy RSR: (Stat. dovid.) / URSR. Nar. Komisariat osviti. Upr. Narodnogospodarskogo obliku. – K.: Rad. Shk., 1940. – 203 s.

17. Logunov A.P. Krizis istoricheskoy nauki / A.P. Logunov // Sovetskaya istoriografiya. – M., 1996. – S. 317–479.

18. Marksistskiy institut. Naukovi ustanovi ta organizatsiy USRR. – Kh., 1930. – 104 s.

19. Maslov N.N. Kratkiv kurs istorii VKP(b) – entsiklopediya i ideologiya stalinizma 1938–1988 gg. / N.N. Maslov // Sovetskaya istoriografiya. – M., 1996. – S. 240–269.

20. Narodna osvita Ukraini. Ustanovi sotsialnogo vikhovannya na I sichnya 1927 r. – Kh., 1928. – T. VIII. – Vip.1. – 87 s.

21. Natsionalni momenti v partijnim i radyanskim budivnistvi (Dop. t. Talalina, i promovi tt. Rakovskogo, Skripnika i Grinka na XII z'vzdi R.K.P. z rezolyutsijeyu z'vzdu po natsionalnomu pitannyu). – Kh.: Shlyakh osviti, 1923 – 68 s.

22. Odinnadsatyy syezd RKP(b): stenograficheskiy otchet. – M., 1961. – 873 s.

23. Organizatsiya nauki v pervyye gody Sovetskoy vlasti (1917–1925 gg.): sbornik dokumentov. – L., 1968. – 419 s.

24. Osvita na Ukraini v tsifrakh: statistichniy dovidnik z 1933/34–1935/36 roki. – Kh.: Derzhavne uchbovo-pedagogichne vidavnictvo “Radyanska shkola”, 1936. – 71 s.

25. Parfinenko A.V. Gnoseologichni mozhlivosti publitsistiki yak istorichnogo ta istoriografichni dzherala (na prikladi osvitoynoy publitsistiki 1920–kh – pochatku 1930–kh rr.) / A.V. Parfinenko // UIZH. – 2009. – № 5. – S. 178–185.

26. Pershiy Vseukraynskiy z'vzd uchiteliv (Promovi t. Kviringa, Chubarya, Shumskogo) // Narodniy uchitel. – 1925. – 6 sichnya. – S. 1–4.

27. Santsevich A.V. Dzhereloznavstvo z istorii Ukraynskovy RSR pislyavojennogo periodu / A.V. Santsevich. – K.: Nauk. dumka, 1972. – 203 s.

28. Skripnik M. Vitvorennya kvalifikovanogo robitnika. Stvoriti klasovu metodologiyu. Gromadska robota vchitelstva (Promova na III plenumi VUK Robos) / M. Skripnik // Narodniy uchitel. – 1927. – № 11. – S. 2.

29. Stalin I.V. O nekotorykh voprosakh istorii bolshevizma / I.V. Stalin // Proletarskaya revolyutsiya. – 1931. – № 6. – S. 3–31.

30. Sukhomlinska O.V. Tsinnosti v istorichnomu rozvitku shkoli v Ukraini / O.V. Sukhomlinska // Tsinnosti osviti i vikhovannya. Naukovо-metodichniy zbirnik za red. O.V. Sukhomlinsky. – K., 1997. – S. 18–25.

31. Khvilya A. Vid ukhilu u privu / A.Khvilya // Shlyakhi rozvitku proletarskoy literaturi. Zbirnik materialiv. – Kh., 1928. – S. 218–220.

32. Shmidt S.O. K izucheniyu istorii sovetской istoricheskoy nauki 1920–1930–kh godov / S.O. Shmidt // Put istorika. Izbrannyye trudy po istochkovediniyu i istoriografii. – M., 1997. – S. 134–154.

Kiryanova O. L., Candidate of Historical, a senior lecturer of the Department of publishing business and editing of Publisher-polydiene to the institute of NTUU “KPI” (Ukraine, Pereyaslav-Khmelnytsky), 380939074047@ukr.net

Historiographical sources of history of scientific-pedagogical and teacher intellectuals (20–30s of XX century)

The article is dedicated to the analyses of historiographical sources of history of scientific-pedagogical and teacher intellectuals in 20–30s of XX century. It shows the process of accumulation of new knowledge about pedagogical intellectuals in the period of ukrainisation. We found out that source basis of subject investigation is diverse by character, origin, form and content. According to the theoretical-methodological principles historiographical sources are divided into: 1) volumes of documents and materials; 2) individual and collective monographic researches; 3) periodical articles; 4) newspaper publications; 5) theses and author's summaries. We also adapted such historiographical sources as manuals, introducing articles and commentaries, reviews, materials of scientific conferences and meetings. Bibliographic indexes make individual group. So, sources of investigation have different origin and are representative enough for solving investigation problems.

Keywords: source basis, historiographical sources, history of scientific-pedagogical and teacher intellectuals in 20–30s of XX century, scientific classification, theoretical-methodological principles, ukrainisation.

Кирьянова Е. Л., кандидат исторических наук, старший преподаватель кафедры издательского дела и редактирования, Издательско-полиграфический институт НТУУ “КПИ” (Украина, Переяслав-Хмельницкий), 380939074047@ukr.net

Историографические источники по истории научно-педагогической и учительской интеллигенции (20–30-е годы XX ст.)

Анализируются историографические источники по истории научно-педагогической и учительской интеллигенции 20–30-х гг. XX ст. Прослежен процесс накопления новых знаний о вузовской и учительской интеллигенции периода украинизации. Привлеченный к историографическому анализу комплекс исследовательских методов позволил осуществить их научную классификацию. В соответствии с теоретико-методологической основой и логикой научного исследования историографические источники группируются на: 1) сборники документов и материалов; 2) индивидуальные и коллективные монографические исследования; 3) журнальные статьи; 4) газетные публикации; 5) диссертации и авторефераты. В число привлеченных к анализу историографических источников вошли учебные пособия, вступительные статьи и комментарии, рецензии, материалы научных конференций и съездов. Отдельную группу источников составляют библиографические указатели.

Ключевые слова: источниковедческая база, историографические источники, история научно-педагогической и учительской интеллигенции 20–30-х гг. XX ст., научная классификация, теоретико-методологические основы, украинизация.

* * *

УДК 342.228(477):929.6(045)

Красницька Г. М.

кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та економічної теорії, Вінницький торговельно-економічний інститут (Україна, Вінниця), gileya.org.ua@gmail.com

РОЗВИТОК ГЕРАЛЬДИКИ В УКРАЇНІ

Дана тема є досить актуальною сьогодні. Геральдика є важливою наукою як в Україні, так і в світі. З найдавніших часів тризуб шанується як магічний знак, оберіг свого роду. Це зображення археологи зустрічали у багатьох пам'ятках культури, датованих першими століттями нашої ери. Відомий серед народів Сходу і Середземномор'я з найдавніших часів, на українських землях з II ст.

Ключові слова: геральдика, герб, тризуб, радянський період, Національна революція.

Геральдика – допоміжна історична дисципліна, що вивчає герби, кольорові емблеми, які належать особам, родам чи спільнотам. Будова гербів регулюється особливими законами європейської геральдики, які вирізняють її від інших світових систем пов'язаних із емблемами чи символами, незалежно від часу їх появи і сфери використання. Геральдика є також, водночас, різновидом соціального кодування системою знаків. Ця система базується на гербових зображеннях, які розміщуються на геральдичних щитах відповідно до певних принципів та правил. Зародження геральдики пов'язують із виникненням гербів у Західній Європі першої половині 12 століття. Їх генеза викликала суперечки вже у середньовіччі – тогочасні науковці приписували винахід геральдики Адаму, Ною, Александру, Юлію Цезарю і королю Артуру. Проте ці гіпотези були відсіяні геральдистами 19 – початку 20 століття, які запропонували три головні теорії походження гербів: греко-римську, германо-скандинавську та східну. Однак їх достовірність також була заперечена дослідниками наступних десятиліть.

Герб – це умовне зображення, що є символом і відмінним знаком держави. Старовинні герби українських міст красномовно нагадують про їхнє багате минуле, традиції, котрі пережили віки. Герби відносять до такого типу історичних пам'яток, у яких в символічній формі, з використанням спеціальної знакової системи або стилізованих елементів розкриваються реальні події та явища, що доносять до нас відомості з минулого України. Походження гербів губиться в плинні часу. На теренах України гербоподібні символи зустрічаються уже в останні століття до нашої ери. Пізніше на основі родових знаків сформувалися геральдичні символи Київської держави. Найдавнішою відомою князівською емблемою, з тих що використовувалися в Київській Русі, є зображення у вигляді літери “Ш” на печатці Святослава Ігоревича. Більшість дослідників української символіки вважає за обов'язок відзначити, що термін “тризуб” увів до вжитку ще у XVIII ст. російський історик Карамзін. Деякі дослідники вважають цей знак символом Трійці – триєдиного світу, що згодом, після прийняття християнства, почав набувати християнського трактування. Існують інші пояснення тризуба, тому марно перераховувати десятки і сотні гіпотез, кожна з яких має свої сильні та слабкі сторони.

Археологічні знахідки свідчать, що зображення тризуба у різних видах зустрічаються на дуже багатьох предметах часів Київської Русі. В усіх випадках маємо справу із знаком одного типу, який використовувався на монетах, будівельній цеглі, зброї, металевих та ювелірних виробках, в мініатюрах рукописних книг. Тризуб, котрий поширений на величезній території – від стін Херсонеса (Севастополь) на півдні до Чернігова на півночі – є німим свідком, який немовби розповідає про те, що український народ споконвіку живе на цій території, що кордони його земель зовні виразні і певні, а знак тризуба немов би стоїть на їх сторожі [3].

Розпад Київської Русі на окремі удільні князівства, що був узаконений Любецьким з'їздом князів 1097р., поклав початок формуванню історичних українських земель. Найбільше державне утворення періоду політичної роздробленості – Галицько-Волинське

князівство, що охопило територію від Карпатських гір на південному заході до річки Случ на північному сході, від Дунаю на півдні до Прип'яті на півночі. Тут почалося формування пізніших земель: Галичини, Волині, Буковини і Поділля. Територія Лівобережжя увійшла до складу двох князівств – Переяславського і Чернігово-Сіверського. Середнє Подніпров'я належало до Київського князівства. Невідомо, чи існували в той час власні символи найдавніших міст України, таких як Київ, Чернігів або Любеч. Цей етап в історії вітчизняної геральдики прийнято називати догеральдичним періодом. Наступний етап становлення і розвитку українських геральдичних символів відносять до так званого ранньогеральдичного періоду, який пов'язаний з перебуванням України у складі Великого князівства Литовського.

Деякий час зберігалися не лише старі звичаї, але й територіальний поділ (Київське, Новгород-Сіверське, Чернігівське, Стародубське, Волинське і Подільське князівства) з однією лише різницею – княжі престולי зайняли литовські намісники, які часто приймали православну віру, знали мову місцевого населення [2].

В цей період територія України починає зазнавати різноманітних іноземних впливів, що з точки зору геральдики часто мало визначальний характер на формування символіки того чи іншого регіону. Завдяки поширенню на схід німецьких колоній ремісників і торговців на території українських земель, які перебували в складі Польського королівства, почало використовуватися магдебурзьке право.

Цей юридичний акт, котрий отримав свою назву від німецького міста Магдебург, де він був застосований вперше, мав велике значення для поселення – насамперед, воно отримувало статус міста, право на самоврядування, власний суд, проведення ярмарків і зменшення або повне скасування податків, спорудження укріплень та ряд інших привілеїв, серед яких було надання власного герба і печатки. Герб міста зображувався в кольорі на спеціальному сувої; він також розміщувався на ратуші і міській брамі. Першим з українських міст магдебурзьке право отримали: Санок (1339 р.), Львів (1356 р.), Кам'янець-Подільський (1374 р.), Луцьк (1432 р.), Смотрич (1448 р.), Київ (1497 р.). Після Кревської унії 1385 р., яка поклала початок процесу об'єднання Великого князівства Литовського та Польського королівства і який завершився утворенням єдиної держави – Речі Посполитої, в литовських та українських феодалів стали з'являтися польські герби. Так звані “надавані” герби отримувалися від короля і часто містили геральдичні символи, не пов'язані з місцевою історією, як-от: зірки, зброю, різного роду хрести. Інколи владою затверджувалися так звані “довільні” герби – ті, що використовувалися з давніх часів. Ці герби характеризуються більшою конкретикою у висвітленні місцевих особливостей – так, поєднання півмісяця і хреста могло означати боротьбу християн з мусульманами, зображення фортечного муру – означало наявність у місті своєї влади, фігури святих символізували покровителів міста.

Оскільки на той час більшість міст мали статус приватних, належали тому чи іншому магнатові, герб власника часто ставав гербом міста. Слід відзначити,

що польські геральдичні традиції мали вплив не на всій теперішній території України. Частина етнічних українських земель опинилася за межами Речі Посполитої. Вище вже йшлося про Закарпаття і Буковину; Південь належав татарам, а теперішня Східна Україна являла собою так зване Дике Поле – практично незаселену територію, спустошену частими татарськими набігами. Магдебургія ж на території Чернігівщини і Сіверщини, втрачених Литвою, внаслідок воєн з Москвою на початку XVI ст., почала розповсюджуватися лише з 1618 р., коли за умовами Деулінського перемир'я ці землі перейшли до складу Речі Посполитої. В першій чверті XVII ст. магдебурзьке право отримали Стародуб, Новгород–Сіверський, Чернігів та Ніжин. Пізніше його надано Почепу, Погару, Мглину, Полтаві, Лубнам, Миргороду, Борзні, Коропу, Гадячу, Глухову, Пирятину, Кролевцю, Остру, Козельцю [4]. Під час Національної революції середини XVII ст. в Україні був заведений новий адміністративний поділ – полковий. Ряд міст отримав статус полкових та сотенних.

Однак такий статус не був причиною надання герба. В 1667 р. сталися суттєві територіальні зміни – за Андрусівським перемир'ям Україну було поділено між Польщею та Росією. Кордон між цими державами проходив по Дніпру. І якщо на Правобережжі збереглися польські геральдичні традиції, то на Лівобережжі все більшого впливу почали набувати традиції російські. Починаючи з 1722 р., проблемами геральдики в Росії стала займатись спеціально створена Герольдмейстерська контора.

Цей час відноситься до пізньогеральдичного періоду одержання нових або підтвердження і поновлення (з деякими змінами) старих гербів українських міст у загальноросійському масштабі. Затвердження гербів українських міст пізньогеральдичного періоду розпочалося у другій половині XVIII ст. Незважаючи на спроби уніфікації геральдичних символів і приведення їх до певної єдиної системи, надмірна централізація часто призводила до протилежного – гербом міста міг стати якийсь випадковий символ чи асоціація, пов'язана з назвою.

Однак більшість міст Лівобережжя уникнули цієї долі, оскільки своєчасно дали відповідь на спеціально розіслані Герольдмейстерською конторою запити, в яких містилися питання про історію міста, походження назви і герба, видатні події, що відбувалися в місті, наявність ремесел і розвиток торгівлі. Так, Стародуб, Прилуки, Хорол, Лохвиця, Зіньків, Борзна, Миргород, Погар та ряд інших міст зберегли за собою символи, надані ще польськими королями. У XVII ст. сталися нові зміни в територіальному устрої України. Закарпаття в складі Угорщини з 1711 р. потрапило під владу Австрії. Наприкінці століття, після трьох поділів Польщі, у складі Російської імперії опинилися Київщина, Поділля і Волинь, а Галичина потрапила до складу Австрійської імперії. Внаслідок російсько-турецьких воєн до Росії було приєднано Південь України, а от Австрія поширила свою юрисдикцію на Буковину. Відповідно до територіальної приналежності міняються підходи у вирішенні питань геральдики. Так, затвердження гербів міст, що потрапили до складу Російської імперії, часто носило поверховий характер і

містило в собі силу помилок з точки зору геральдичних правил.

В порушення принципу неможливості знаходження в гербі міста герба держави дуже часто за основу брався герб польського періоду, який містився в долішній половині перетятого щита; у горішній же містився імперський орел як символ “приєднання краю до імперії” [2]. Перша половина XIX ст. характеризується в Російській імперії відносним занепадом у геральдиці. На применшення значення герба як символу відносної свободи міста вплинула також відміна магдебурзького права у 1831 р. Так тривало до 1856 р., коли Департамент герольдії очолив Б. Кене. За дуже короткий час ним були розроблені принципи створення гербів і переглянуті всі наявні герби, в тому числі і міст України. Розроблена відповідна система прикрас, за якими можна було визначити статус міста і його адміністративне підпорядкування. Замість зображення імперського герба вводилася вільна частина, в якій містився герб губернії, де знаходилось місто; наявність міської корони символізувала значимість міста: золота з п'ятьма вежками – для гербів міст губернських, а також міст, що мають більш ніж п'ятдесят тисяч жителів (Бердичів, Єлисаветград, Житомир, Катеринослав, Кременчук, Миколаїв, Одеса, Полтава, Рівне, Таганрог, Харків, Херсон); золота з п'ятьма вежками, увінчана Імператорським орлом – для міст з населенням більше п'ятдесяти тисяч, котрі разом з тим і фортеці (Севастополь); золота з трьома вежками – для губернських міст з населенням менше п'ятдесяти тисяч, котрі разом з тим і фортеці (Кам'янець–Подільський); срібна з трьома вежками – для повітових; червона з трьома вежками – для заштатних, червона з двома вежками – для знаменитих посадів. Олександрівська стрічка з двома золотими колосками прикрашала герби міст, що вирізнялись землеробством і хлібною торгівлею; Олександрівська з двома золотими якорями прикрашала герби приморських міст; з двома виноградними гронами – герби міст, що славились виноградарством; з двома срібними кирками – герби міст, жителі яких займаються гірничими промислами. Георгіївська стрічка з двома прапорами, які стоять прямо і прикрашені вензелями того імператора, за часів якого була облога, призначалась для фортець, що вистояли супроти ворога. І хоча переробці підлягали всі герби, частина з них так і не дочекалась змін. Надмірна централізація імперії призвела до повного нівелювання залишків колишнього самоврядування, і в міському положенні 1892 р. згадка про герби вже була відсутня. Книга П. П. фон-Вінклера “Гербы городов Российской империи”, видана в 1900 р., містить зображення гербів як уніфікованих за системою Кене, так і залишених без змін в силу вищевказаних обставин [1].

Австрійський уряд дотримувався дещо інших принципів в питаннях геральдики. Герб розглядався не лише як символ міста, а радше як історична спадщина, до якої належить ставитися з повагою і пошаною. На державному рівні цісарськими привілеями було затверджено ряд давніх гербів – наприклад, Чернівців (1908 р.). В гербовнику К. Лінда, виданому в 1885 р., історичні герби практично не зазнали ніяких змін за винятком однієї – всі герби були зображені на французькому щиті. Були також створені земельні

герби Австро–Угорщини, серед яких – герби Галичини й Буковини.

Після розпаду Австро–Угорської і Російської імперій на їх місці виникло декілька нових незалежних держав, і серед них – Українська Народна Республіка. Під контролем уряду УНР опинилися практично всі українські землі – Поділля, Київщина, Катеринославщина, Херсонщина, Чернігівщина, Слобожанщина, а після злуки з Західноукраїнською Народною Республікою – Галичина, Волинь і частково Буковина. Крим входив до складу України на федеративних засадах. 22 березня 1918р. старовинний княжий символ “тризуб” був затверджений в якості малого герба УНР. Однак короткий час існування УНР не дав змоги серйозно зайнятись проблемами міської геральдики. Відомий проект київського герба, запропонований Г. Нарбутом – поєднання двох історичних київських гербів, Архистратига Михаїла та зображення куші. Період 1920–1940 р. з точки зору геральдики заслуговує на увагу лише по двох регіонах України – Закарпаттю і Буковині. Закарпаття, як новостворена з колишніх чотирьох комітатів угорського королівства адміністративна одиниця під назвою Підкарпатська Русь, увійшло до складу Чехословаччини і отримало новий земельний герб. Буковина і Бессарабія, що знаходилися під румунською юрисдикцією, була поділена на 11 повітів. Всім повітам і населеним пунктам, що мали статус муніципій (міських комун), було надано герби, розроблені спеціальною комісією при Міністерстві внутрішніх справ Румунії і затверджені королівським декретом.

Радянський період в українській геральдиці навряд чи може бути названим не лише вдалим, а і хоча б віддалено науковим. Традиційна шаблонність – шестерня і колосок, червоно–лазурові кольори – як і ідеологічне, здебільшого некомпетентне втручання в процес герботворення, призвели до повного нівелювання геральдичних знаків радянського періоду і фактичного перетворення їх на агітаційні символи. В 1991 р., після відновлення незалежності України, українська геральдика вийшла на якісно новий рівень. Теперішній її розвиток стало характеризують дві тенденції. Перша – це відновлення історичних гербів, притаманних місту з давніх часів; друга – створення нових символів, що відповідають вимогам геральдики і не несуть в собі відбитка старої ідеології. Багато новостворених гербів розроблені з урахуванням класичних правил. 28 червня 1996р. статтею 20 Конституції України затверджений малий герб держави – тризуб. Частина населених пунктів, що належали Україні і знаходилися на території Чернігівської, Херсонської губерній і Катеринославського намісництва, нині знаходяться на території інших держав – Мглин, Нове Місто, Новозибків, Погар, Стародуб, Сураж, Хотимськ у 1923 р., а Таганрог у 1924 р. відібрані в Україні і передані Росії за рішенням ЦК РКП(б), Григоріополь і Тирасполь нині знаходяться в Молдові.

Отже, геральдика як наука виникла в Західній Європі в кінці XI століття. Історія її розвитку триває до сьогодні.

Звичайно, описати і врахувати всі обставини, котрі мали вплив на розвиток української геральдики,

неможливо. На жаль, не завжди вдається встановити дату затвердження герба і його точне зображення. Так, неодноразові територіальні зміни та історичні колізії приводили до втрати багатьох письмових привілеїв, надаваних польськими королями. Часті територіальні переділи значно ускладнюють, а почасти просто унеможливають чітку класифікацію належності того чи іншого міста до конкретного історичного регіону. Тому герби розміщені за сучасним обласним поділом в алфавітному порядку для кожної з областей.

Список використаних джерел

1. Замлинський В. Геральдика України // Україна. – 1992. – № 14.
2. Арцеховський А. В., Коротков Ю. Н. Герб // Большая советская энциклопедия. – Т. 6. – С. 348–350.
3. Коротков Ю. Н. Геральдика // БСС. – Т. 6. – С. 342–359.
4. Інформаційний ресурс “Вікіпедія” <https://ru.wikipedia.org/wiki/%C3%E5%F0%E0%EB%FC%E4%E8%EA%E0>

References

1. Zamljyns'kyj V. GERAL'DYKA UKRAI'NY // UKRAI'NA. – 1992. – № 14.
2. Arcehovs'kij A. V., Korotkov Ju. N. Gerb // Bol'shaja sovetskaja jenciklopedija. – T. 6. – S. 348–350.
3. Korotkov Ju. N. GERAL'DIKA // BSS. – T. 6. – S. 342–359.
4. Informacijnyj resurs “Vikipedija” <https://ru.wikipedia.org/wiki/%C3%E5%F0%E0%EB%FC%E4%E8%EA%E0>

Krasnitskaya G. M., Ph.D., assistant professor of philosophy and economic theory, Vinnytsia Trade and Economic Institute (Ukraine, Vinnytsa), gileya.org.ua@gmail.com

Development of heraldry in Ukraine

The topic is quite relevant today. Heraldry is an important science in Ukraine and in the world. Since ancient times, revered as a magic trident sign, a kind of talisman. Archeologist encountered the image in the numerous cultural artifacts dating from the first century AD. Famous among the peoples of the East and the Mediterranean since ancient times, the Ukrainian lands of the II.

Keywords: heraldry, coat of arms, trident, Soviet period, the National Revolution.

Красницкая Г. М., кандидат исторических наук, доцент кафедры философии и экономической теории, Винницкий торгово–экономический институт (Украина, Винница), gileya.org.ua@gmail.com

Развитие геральдики в Украине

Данная тема является весьма актуальной сегодня. Геральдика является важной наукой, как в Украине, так и в мире. С давних времен трезубец почитается как магический знак, оберег своего рода. Это изображение археологи нашли во многих памятках культуры, датированных первыми столетиями нашей эры. Известный среди народов Востока и Средиземноморья с давних времен, на украинских землях со II в.

Ключевые слова: геральдика, герб, трезубец, советский период, Национальная революция.

* * *

УДК 37(71:161.2)“1950/1980”

Шолота Х. В.

асистентка кафедри міжнародних відносин,
Львівський національний університет ім. Івана Франка
(Україна, Львів), chrischolota@ukr.net

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА КАНАДИ У РОЗВИТОК РІДНОМОВНОГО ШКІЛЬНИЦТВА (50–80–ті рр. XX ст.)

Розкрито роль українського жіноцтва Канади у розвитку системи національної освіти й виховання українців у 50–80–х рр. XX ст.

Ключові слова: український жіночий рух, Канада, система національної освіти й виховання.

Історія українського жіночого руху Канади спочатку вже була об'єктом зацікавлень дослідників діаспори,